

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Littunen, Hannu; Tohmo, Timo; Storhammar, Esa

Title: Yrittäjyys ja kehittyvä toimintaympäristö

Year: 2004

Version: Published version

Copyright: © Kansantaloudellinen Yhdistys, 2004

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Littunen, H., Tohmo, T., & Storhammar, E. (2004). Yrittäjyys ja kehittyvä toimintaympäristö. *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, 100(2), 137-146.
<https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/kak22004/>

Yrittäjyys ja kehittyvä toimintaympäristö

Hannu Littunen

Professori

Kuopion yliopisto

Timo Tohmo

Tutkija

Jyväskylän yliopisto

Esa Storhammar

Projektipäällikkö

Jyväskylän yliopisto

1. Johdanto

Uusien yritysten syntyminen ja kasvu ovat sidoksissa talouden yleiseen kehitykseen sekä toimiala- ja sijaintiympäristön piirteisiin. Yleistä taloudellista tilaa kuvaavista tekijöistä työttömyydellä on havaittu olevan yhteys uusien yritysten määrään (Gilad & Levine, 1986). Reynoldsin (1992) mukaan inflaation vähentyessä uusien yritysten lukumäärä lisääntyy Yhdysvalloissa. Yritysten toimintaympäristöä kuvaavista tekijöistä mm. toimialarakenne, yritysraakenne ja alueen kehittyneisyys vaikuttavat uusien yritysten lukumäärään (Niittykangas, 1996). Uusien yritysten menestymisessä toimintaympäristön merkitys on oletettavasti suuri, koska uusien yritysten lähitoimintaympäristö ja kilpailuympäristö usein yhtyvät, yritykset on perustettu kotiseudulle, yritystoiminta on lähimarkkinoille suuntautunut ja yritykset ovat pieniä. Yritystoimintaan vaikuttavat alueelliset

tekijät voidaan luokitella seuraaviin kolmeen kategoriaan: alueen tarjoamat yleiset edellytykset, alueen vaikutukset yritysten ominaispiirteisiin ja alueen vaikutukset yrittäjäaineeseen. Illeris (1993) pitää kilpailukykyisten yritysten olemassaoloa ratkaisevana alueiden taloudellisessa kehityksessä. Hänen mukaansa alueiden kehitykseen vaikuttavia tärkeitä tekijöitä ovat: poliittiset olosuhteet, infrastruktuuri, osaavat ihmiset, kulttuuriset olosuhteet ja elämänmuodot, tuotannon tekijähintojen kompensoivat muutokset sekä väestötiheys ja agglomeraatiohyödyt. Kansainvälisten tutkimusten mukaan yrityksen menestyminen riippuu selvästi yrityksen sijainnista. Alueilla, joilla perustetaan paljon uusia yrityksiä, joutuu myös lopettamaan toimintansa paljon yrityksiä (Littunen ym., 1998; Smallbone, ym. 1993; Storey, 1994).

Yrityksen kasvu on nähty monessa mielessä tavoittelemisen arvoiseksi asiaksi. Kasvun liittyminen hyvinvointitavoitteisiin on lisännyt yritysten kasvuun vaikuttavien tekijöiden tutkimusta. Esimerkiksi USA:ssa neljä prosenttia eli 31 000 yritystä 1977–78 perustetuista 814 000:sta yrityksestä vastasi 74 % työllisyyden lisäyksestä (Kirchhoff, 1994). Useissa kansainvälisissä tutkimuksissa yrityksen sijainnilla on havaittu olevan yhteyttä yritysten kasvuun. Englannissa tehdyissä tutkimuksissa on havaittu maaseudulla toimivien yritysten kasvavan nopeammin kuin keskusten yritysten. Vastavasti samojen tutkimusten mukaan keskusten lähellä maaseudulla yritykset kasvavat nopeammin kuin yritykset ns. syvällä maaseudulla (Storey, 1994). Erään tutkimuksen mukaan työllisyys kasvaa enemmän maaseudun pk-yrityksissä, mutta saman tutkimuksen mukaan yrityksen liikevaihto ei kasvanut työllisyyden kanssa samassa suhteessa (North & Smallbone, 1993). Toisaalta USA:ssa tehdyissä tutkimuksissa on havaittu keskusalueiden yritysten kasvavan nopeammin kuin maaseudun yritysten (Reynolds, 1993). Saksalaisen tutkimuksen mukaan yrityksen sijainti ei juurikaan vaikuta teknologia-intensiivisten yritysten kasvuun (Almus & Nerlinger, 1999). Samanlaisia tuloksia saatiin myös uusien yritysten menestymistä tarkastelevassa laajassa seurantatutkimuksessa. Suomessa yrityksen sijainnilla havaittiin selvä yhteys metalliteollisuusyritysten eloonjäämiseen, mutta ei yrityksen kasvuun (Littunen, 2000). Tässä artikkelissa ei tarkastella varsinaisesti yritysten kasvuun vaikuttavia tekijöitä, vaan selvitetään tilastoaineistoon perustuen kasvuyritysten esiintymistiheyttä erilaisissa toimintaympäristöissä.

Kehittyvän toimintaympäristön piirteinä on pidetty runsasta pienyritysten määrää ja uusien

yritysten jatkuvaa syntymistä. Alueellisen kasvun voidaan ajatella toteutuvan keskittyvästi: mitä enemmän alueella on saman tai muiden toimialojen yrityksiä – ja mitä 'dynaamisempi' sen toimintaympäristö on pienyrityksen kannalta – sitä enemmän sinne myös syntyy pienyrityksiä ja päinvastoin. Mitä vähemmän alueella on yrityksiä, sitä vähemmän alueellinen toimintaympäristö tukee uusien yritysten syntyä ja sitä vähemmän sinne myös syntyy uusia yrityksiä (Niittykangas ym., 1994). Osa uusien yritysten toiminnan käynnistämisestä on toiminnan uudelleen organisointia, johon vaikuttavat mm. alueen tuotantorakenteen ominaisuudet. Kasvukeskuksissa, joita uusien yritysten lukumäärällä mitattuna voidaan pitää kehittyvänä toimintaympäristönä, yritystoiminnan uudelleen organisointi on yleistä (Littunen, 2001). Dynaaminen toimintaympäristö on nähty edellytyksenä myös innovaatioiden synnylle. Teknologian polkuriippuvuus merkitsee sitä, että yritysten kyky innovaatioihin riippuu siitä, mitä ne ovat aiemmin tehneet. Kasvuyritykset ovat merkittävässä roolissa innovaatioiden syntymisessä ja soveltamisessa. Siksi tässä tutkimuksessa laajennettiin kehittyvän toimintaympäristön käsitettä yritysten perustamisaktiiviteetin tarkastelusta yritysten kasvuaktiiviteetin tarkasteluun.

Uusi yritys voi hyötyä sitoutumisestaan paikalliseen toimintaympäristöön ennen kaikkea epävarmuuden pienenemisen ja innovaatioihin johtavan oppimisprosessin kautta. Kilpailu ja yhteistoiminta toimivat kehitystä ylläpitävinä voimina sekä lisäävät tietoisuutta yhteistoiminnan tärkeydestä omalle yritykselle. Kehittyväle toimintaympäristölle on ominaista, että pienten yritysten määrä kasvaa, mikä vahvistaa alueen tuotantorakennetta ja lisää alueen työtilaisuuksia. Tämä puolestaan lisää alueella toi-

mivien osaamisen tasoa. Kuitenkin yrittäjäksi ryhtyminen on viime kädessä yksilötason valinta, minkä vuoksi yrittäjäominaisuudet vaikuttavat ensi sijassa yritysten menestymiseen. Toisaalta useissa kansainvälisissä tutkimuksissa myös toimialan tarjoamat kasvumahdollisuudet on nähty yritysten menestymisen edellytyksenä. Tässä kirjoituksessa tarkastellaan maakuntien yritysaktiiviteettia ja toimialojen kasvua maakuntatasolla koko yritys kentässä sekä erikseen teollisuuden ja palveluiden toimialoilla.

2. Toimialatarkasteluissa käytetyistä käsitteistä ja mittareista

Maakuntien yritysaktiiviteettia voidaan tarkastella suhteuttamalla alueen yritysten perustamistiedot ja tiedot yritys kannasta. Tässä artikkelissa ensimmäinen yritysaktiiviteetin mittari on luku, jossa alueen toimipaikkojen lukumäärä suhteutetaan kyseisen maakunnan yritysten henkilöstön määrään. Luku kuvaa alueen suhteellista toimipaikkamäärää. Toisena yritysaktiiviteetin mittarina käytetään vuosina 1995–99 aloittaneiden yritysten lukumäärää suhteutettuna ko. maakunnan yritysten henkilöstön määrään. Laskemalla nämä mittarit yhteen saadaan alueittain yritysaktiiviteetille arvo. Tarkastelu tuo esille epäsuorasti aiemmissä tutkimuksissa yhden tärkeimmäksi todetun uusien yritysten syntymistä selittävän tekijän eli alueen pienyritysvaltaisuuden (Niittykangas ym., 1994).

Littusen ja Tohmon vuonna 2002 valmistuneessa tutkimuksessa alueen kasvualat määriteltiin toimialan yritysten liikevaihdon ja henkilöstön suhteellisen osuuden perusteella. Tilastokeskuksen yritysrekisteristä muodostettiin tilasto nopeasti kasvaneista yrityksistä maakunnittain ja toimialoittain (TOL 95, 2-numerota-

so). Yritys määriteltiin kasvuyritykseksi, jos sen liikevaihto on kasvanut vähintään 100 % vuodesta 1995 vuoteen 1999. Kuitenkin tarkastelussa rajattiin pois myös ne yritykset, joiden liikevaihto oli vuonna 1999 alle 500 000 mk (Smallbone ym. 1995; Littunen & Tohmo, 2003). Tarkastelusta rajattiin käytännön syistä pois myös ne yritykset, joilla oli vuonna 1995 tai 1999 ollut toimintaa useammassa kuin yhdessä maakunnassa (vuonna 1999 voimassa ollut maakuntajako). Muu yritys määriteltiin yritykseksi, jonka liikevaihto oli kasvanut vuodesta 1995 vuoteen 1999 alle 100 % ja jonka liikevaihto oli vuonna 1999 vähintään 500 000 mk. Myös tästä tarkastelusta rajattiin pois ne yritykset, joilla oli vuonna 1995 tai vuonna 1999 ollut toimintaa useammassa kuin yhdessä maakunnassa.

Maakuntien kasvuaktiiviteettia kuvaavana mittarina oli kasvuyritysten lukumäärä/toimivat yritykset eri alueilla¹. Kasvuyritysten maakuntatasoinen tarkastelu tuottaa lisätietoa mm.

¹ Toinen tässä tutkimuksessa käytetty kasvuaktiiviteettia kuvaava mittari oli kasvuyritysten lukumäärä subteutettuna aloittaneiden yritysten lukumäärään vuosina 1995–99 alueittain. Näiden mittareiden (kasvuyritysten lukumäärä/toimivat yritykset eri alueilla ja kasvuyritysten lukumäärä subteutettuna aloittaneiden yritysten lukumäärään vuosina 1995–99 alueittain) yhteenlasketulla arvolla oli tarkoitus kuvata kasvuaktiiviteettia eri alueilla. Tällöin kuitenkin kasvuaktiiviteetiltaan selvästi 'parhaimmaksi' alueeksi sekä teollisuudessa että palvelujen ja rakentamisen toimialoilla valikoitui Pirkanmaan maakunta, jossa on melko suurteollisuusvaltainen tuotantorakenne ja vaikka alue sijoittui yritysten perustamisviikkouden subteen keskivaiheille. Ilmeisesti eniten tätä selitti palvelujen ja rakentamisen toimialojen kasvuyritysten suuri lukumäärä subteutettuna Pirkanmaan maakunnan aloittaneiden yritysten lukumäärään vuosina 1995–99. Kritiikkinä tätä mittaria kohtaan voidaan esittää, että mittari voi yliarvostaa alueita, joilla aloittaneiden yritysten lukumäärä jää vähäiseksi tai alueita, joilla yritys kanta on matala.

siitä, minkälaiset alueet valikoituvat kasvuyritysten suhteellisen osuuden (esiintymistiheyden) perusteella parhaimmiksi alueiksi. Tarkastelut toteutettiin kaikkien toimialojen, teollisuuden sekä palveluiden ja rakentamisen osalta erikseen maakuntatasolla.

3. Yritys- ja kasvuaktiiviteetin alueellinen vaihtelu

Dynaamisen toimintaympäristön käsitteen taustalla on näkemys siitä, että alueulottuvuudella on merkitystä innovaatioiden synnylle, koska dynaamisen toimintaympäristön viitekehys pyrkii nimenomaan liittämään yritykset ja alueulottuvuuden toisiinsa (Courlet & Pecqueur, 1991). Uusien innovaatioiden synnylle ovat tärkeitä aloittavien yritysten lisäksi myös kasvuhakuiset toiminnassa olevat pk-yritykset, joissa voi syntyä erilaisia tuote-, tuotanto-, markkina- tai organisaatioinnovaatioita. Tässä kirjoituksessa tarkastellaan yritysten kasvua erilaisissa toimintaympäristöissä. Seuraavissa luvuissa tarkastellaan maakuntien yritys- ja kasvuaktiiviteettiä kaikkien toimialojen, teollisuuden ja palveluiden osalta.

3.1 Maakuntien yritys- ja kasvuaktiiviteetti – kaikki toimialat

Alueet sijoittuvat yritys- ja kasvuaktiiviteettikartalle kehittyvän toimintaympäristön käsitteen näkökulmasta mielenkiintoisesti. Tarkastelun perusteella alueet, joilla yritysten perustamisvilkkaus on korkea, sijoittuvat alueellisessa tarkastelussa kasvuaktiiviteetiltaan korkeintaan keskiluokkaan. Tällaisia alueita ovat Etelä-Pohjanmaan, Lapin, Etelä-Savon ja Keski-Pohjanmaan maakunnat. Alhaalla vasemmalla olevat maakunnat kuten Kymenlaakson ja Etelä-Kar-

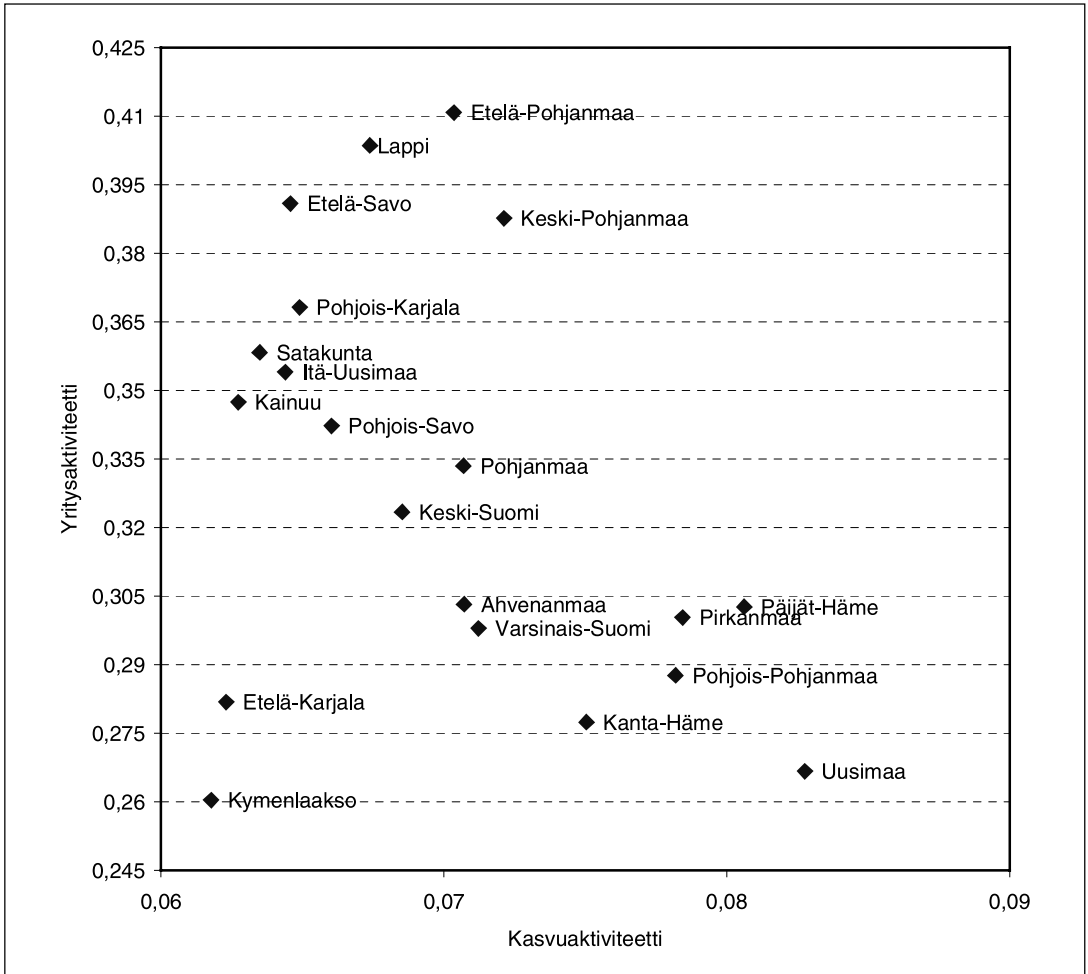
jalan maakunnat ovat yrityksen perustamisvilkkauden ja kasvuaktiiviteetin suhteen huonoimmassa asemassa olevia alueita, joilla yritys-kanta on ohut ja joilla uusia yrityksiä syntyy vähän ja kasvuyritysten osuus on pieni. Yritysten kasvuaktiiviteetti on korkein Uudenmaan, Päijät-Hämeen, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa, vaikka alueet sijoittuvat yritysten perustamisvilkkauden suhteen korkeintaan keskivaiheille (kuvio 1).

Uusimaa on hallintokeskus, yritysten pääkonttorien sijoittumispaikka sekä ulkomaankaupan solmukohta, mikä näkyy toimialatarkasteluissa palvelutyöpaikkakeskittymänä. Uudenmaan maakunnan teollisuuden alatoimialoista sähköisten tuotteiden valmistus, kemiaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus sekä kustannustoiminta olivat kasvualoja vuosina 1995–99. Pirkanmaan maakunnan kasvualoja olivat vuosina 1995–99 elintarvike-, tekstiili-, puutavara-, metalli- sekä kulkuneuvo- ja huonekaluteollisuus (Littunen & Tohmo, 2002). Päijät-Hämeen maakunnan teollisuuden alatoimialoista erityisesti puutuote-, kumi- ja muovituote- sekä kone- ja huonekaluteollisuus olivat kasvualoja vuosina 1995–99. Pohjois-Pohjanmaalla teollisuuden alatoimialoista kasvuyrityksiä oli paljon koko muuhun maahan verrattuna puu-, metalli- sekä kone- ja elektroniikkateollisuuden toimialoilla. Teollisuuden ulkopuolisista toimialoista alueen kasvualoja olivat alkutuotannon toimialoista erityisesti metsätalous ja siihen liittyvät palvelut, mineraalien kaivu, tietojenkäsittelypalvelut sekä koulutus.

3.2 Maakuntien yritys- ja kasvuaktiiviteetti – teollisuus

Uusien teollisuusyritysten perustamisvilkkaus oli vuosina 1995–99 selvästi korkeinta Etelä-

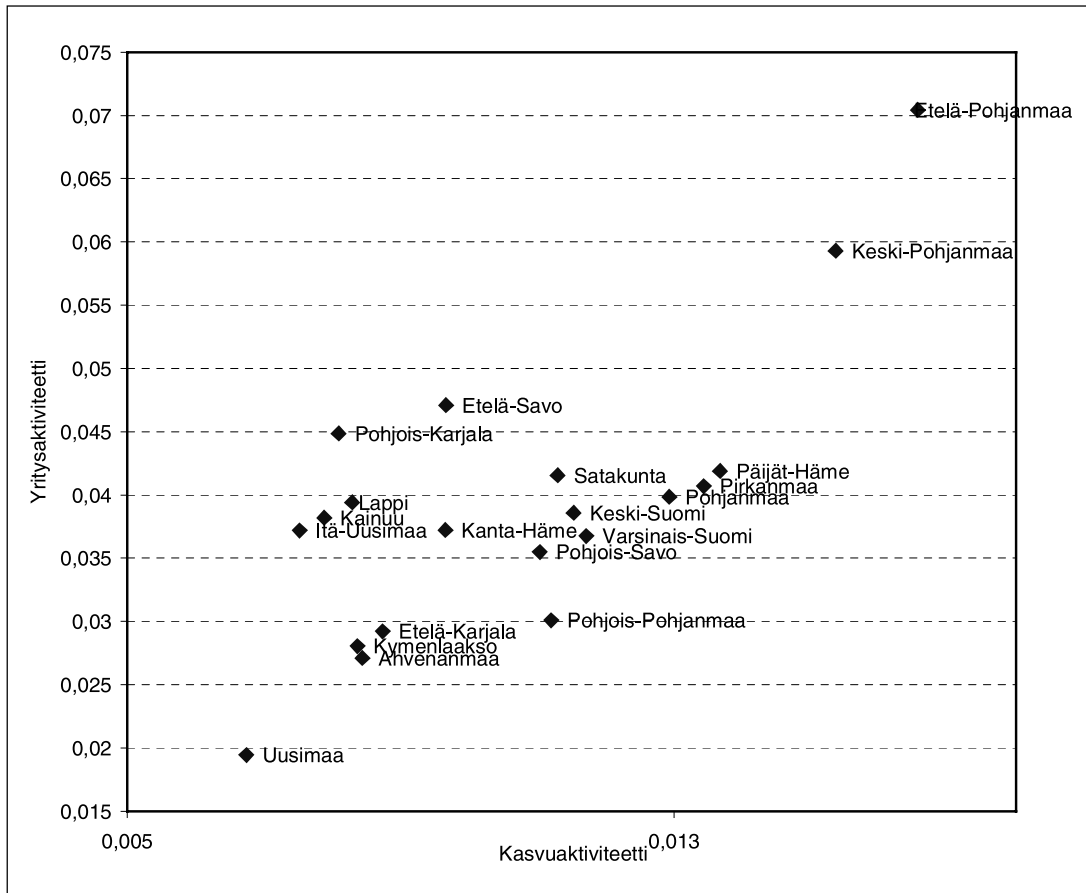
Kuvio 1. Yritys- ja kasvuaktiiviteetti maakunnittain (kaikki toimialat).

Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa. Myös Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnissa oli uusien teollisuusyritysten perustaminen vilkasta. Teollisuuden kasvuaktiiviteetiltään selvästi korkeimman arvon saavat Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat. Myös Päijät-Hämeen, Pirkanmaan ja Pohjanmaan teollisuusyritysten kasvuaktiiviteetti oli

melko korkea. Edellä olevista maakunnista Päijät-Hämeen ja Pirkanmaan yritysten kasvuaktiiviteetti oli melko korkea myös kaikkien toimialojen tarkasteluissa. Etelä-Pohjanmaalla teollisuuden alatoimialoista kasvuyrityksiä oli paljon koko muuhun maahan verrattuna TEVANAKE-, puutavara-, kemian-, mineraalituote- ja metalliteollisuuden sekä muun valmistuk-

Kuvio 2. Teollisuuden yritys- ja kasvuaktiiviteetti maakunnittain.

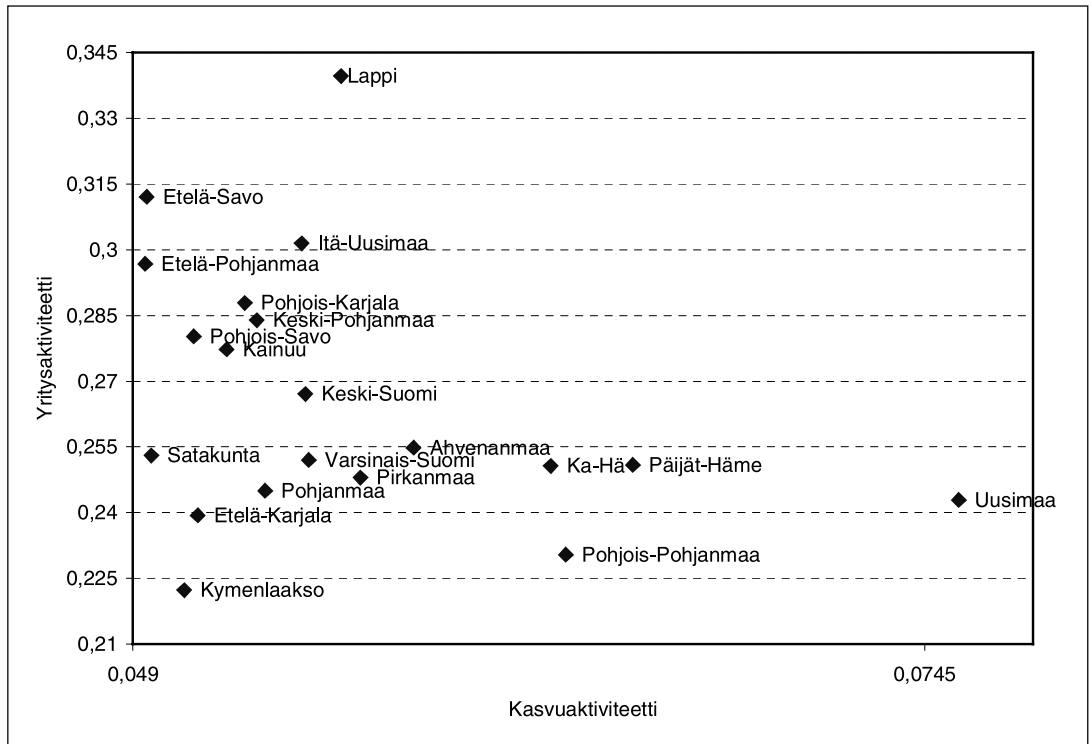
sen toimialoilla. Keski-Pohjanmaan maakunnan teollisuuden alatoimialoista kasvuyritykset painottuivat keskimääräistä enemmän elintarvike-, tekstiili-, nahka-, puutavara-, mineraalituote-, metalli- ja kulkuneuvoteollisuuden toimialoilla (Littunen & Tohmo, 2002).

Alhaalla vasemmalla oleva Uudenmaan maakunta on teollisuusyritysten perustamisvilkkauden ja kasvuaktiiviteetin suhteen huonoimmassa asemassa olevia alueita. Myös Ete-

lä-Karjala, Ahvenanmaa ja Kymenlaakso ovat teollisuusyritysten perustamisvilkkauden ja kasvuaktiiviteetin suhteen melko vaatimattomalla tasolla. Pohjois-Karjalassa, Lapissa, Kainuussa ja Itä-Uudellamaalla teollisuusyritysten kasvuaktiiviteetti oli alhainen, mutta maakunnissa perustettiin melko paljon uusia teollisuusyrityksiä (kuviot 2).

Dynaamiselle toimintaympäristölle tyypillinen piirre on se, että pienyritysvaltaisilla alueil-

Kuvio 3. Palvelujen ja rakentamisen yritys- ja kasvuaktiiviteetti maakunnittain.

la yritysten määrä tai niiden volyymi kasvaa, mikä vahvistaa ja monipuolistaa alueen tuotantorakennetta. Tämän tarkastelun tulokset tukivat siinä suhteessa dynaamiselle toimintaympäristölle annettua määritelmää, että pienyritysvaltaisilla alueilla uusien yritysten määrä lisääntyi voimakkaimmin vuosina 1995–99.

3.3 Maakuntien yritys- ja kasvuaktiiviteetti – palvelut ja rakentaminen

Palveluiden ja rakentamisen toimialoilla tulokset erosivat teollisuuden toimialojen vastaavista tuloksista. Yritysten kasvuaktiiviteetti palve-

luiden ja rakentamisen toimialoilla on korkein Uudenmaan, Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa. Uudenmaan maakunnassa kasvualat painottuivatkin vuosina 1995–99 erityisesti palveluiden toimialoilla. Uudenmaan kasvualoja olivat tutkimusajanjaksolla tukku- ja vähittäiskauppa, vesiliikenne, ilmaliikenne, liikennettä palveleva toiminta, kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut, tietojenkäsittelypalvelut ja koulutus. Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa myös kaikkien toimialojen kasvu oli korkein, vaikka alueet sijoittuvat yritysten perustamisvilkkauksen suhteen korkeintaan keskivaiheille (kuviot 1 ja 3).

Uusien yritysten perustamisvilkkauksen palvelujen ja rakentamisen toimialoilla oli vuosina 1995–99 selvästi korkeinta Lapissa. Myös Etelä-Savon maakunnassa palveluyritysten perustaminen oli vilkasta (kuviot 3). Lapin maakunnassa uusien yritysten nettolisäys oli 520 yritystä ja Etelä-Savon maakunnassa 514 yritystä vuosina 1995–99 (Littunen & Tohmo, 2002).

Alhaalla vasemmalla olevat maakunnat kuten Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat ovat palveluyritysten perustamisvilkkauksen ja kasvuaktiiviteetin suhteen huonoimmassa asemassa olevia alueita, joille syntyy vähän uusia yrityksiä ja joilla on vähän kasvuyrityksiä verrattuna muihin maakuntiin.

4. Päätelmiä tuloksista

Viime vuosina paikallistalouksien merkitys on lisääntynyt Suomessa, koska mm. Euroopan Unioniin liittymisen myötä kehittämistä vastuu on siirretty alueille. Myös kansainväliset ja kansalliset yhteistyöprosessit ovat vahvistaneet aluetalouksien identiteettiä itsenäisinä ja vastuullisina talousyksikköinä. Toisaalta alueiden ulkoisissa toimintaympäristöissä tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet alueiden välisen kilpailun kiristymiseen ja alueiden yksilöllisten kehitysurien muodostumiseen.

Alueiden kehittymistä on kuvattu industrial district (teollinen alue), innovatiivinen miljö, schumpeteriläinen kilpailu tai marshallilainen talousalue käsitteiden avulla (Pyyhtiä, 1993; Ritsilä, 1997). Ne sisältävät samoja ulottuvuuksia, vaikka korostavatkin hieman eri asioita alueelliseen kehitykseen vaikuttavina tärkeinä tekijöinä. Industrial district ja innovatiivisen miljöön käsitteillä kuvatuilla alueilla on havaittu muista alueista poikkeavia piirteitä kuten tiedon ja innovaatioiden nopea leviäminen, in-

himillisen pääoman määrä on korkea, tarjolla on koulutettua työvoimaa ja alue tarjoaa mahdollisuuden yritysten verkostoitumiseen. Innovatiivinen miljö tarjoaa yrityksille menestymisen mahdollisuuden, yritysten perustaminen on vilkasta ja alue houkuttelee uusia investointeja. Siten kehittymisen kannalta suotuisa ympäristö perustuu yhteistyöhön, mikä pohjautuu taloudellisen ja tuotannollisen yhteistyön lisäksi alueen sosiaaliseen ja kulttuuriseen traditioon. Tällaisella taloudellisen ja sosiaalisen yhteistyön alueilla yritykset voivat hyötyä siitä, että epävarmuus pienenee ja kollektiivinen oppimisprosessi edistää niiden innovaatiotoimintaa (Camagni, 1991, 1992, 1995; Maillat, 1991; Niittykangas ym., 1994; Asheim, 1996).

Dynaamisen toimintaympäristön käsite, jota on aiemmin selitetty lähinnä eri alueiden pienyritysvaltaisuuden kautta (Armstrong & Taylor, 1985; Courlet & Pecqueur, 1991; Niittykangas & Tervo, 1993; Niittykangas ym., 1994) sisältää samoja elementtejä kuin industrial district (teollinen alue), innovatiivinen miljö, schumpeteriläinen kilpailu tai marshallilainen talousalue -käsitteet. Ne perustuvat pitkälti teollisten alueiden ja rakenteiden kuvailuun². Tässä artikkelissa näkökulmaa pyrittiin laajentamaan ottamalla tarkasteluihin mukaan pienyritysvaltaisuuden lisäksi kasvuaktiiviteetin alueellinen vaihtelu. Kasvuaktiiviteettimittarin ajateltiin antavan viitteitä alueiden innovaatiopotentialista ja alueen taloudelliseen ja sosiaaliseen koheesioon liittyvistä ulottuvuuksista.³

² Teollisten alueiden (industrial districts) menestykseen kiinnitettiin huomiota erityisesti 1980-luvulla Pohjois-Italian kehityksen seurauksena (Goodman ym., 1989; Brusco, 1990).

³ Käytettyyn kasvuaktiiviteetin mittariin voidaan esittää myös kritiikkiä, sillä mittari voi yliarvostaa alueita, joilla yrityskehitys on alhainen.

Tulosten mukaan alueet, joilla teollisuusyritysten perustamisvilkkkaus on korkea, sijoittuivat alueellisessa tarkastelussa myös kasvuaktiiviteettiä korkealle. Tällaisia alueita olivat Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakuntia voidaan pitää pienyritysvaltaisina maakuntina, joissa on runsaasti teollisuuskeskittymiä. Alueilla esiintyy samanaikaisesti saman alan yritysten välistä kilpailua sekä yritysten välistä yhteistoimintaa (verkostoituminen). Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla on myös omaleimaiset kulttuuriset traditiot. Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat ovat perinteisiä suuryritysvaltaisia maakuntia. Ne olivat teollisuusyritysten perustamisvilkkauksen ja teollisuusyritysten kasvuaktiiviteetin suhteen huonoimmassa asemassa olevia alueita, joilla yrityskanta oli ohut ja joilla uusien teollisuusyritysten syntyminen oli vähäistä ja kasvuyrityksiä suhteellisen vähän.

Näyttää siltä, että käytetyt mittarit sopivat hyvin dynaamisen toimintaympäristön viitekehukseen erityisesti teollisuuden osalta, koska ne nostivat pienyritysvaltaisia alueita kärkisijoille. Viitekehys liittyykin pitkälti teollisten alueiden ja rakenteiden kuvailuun, mikä selittänee sen, että mittarit eivät kovin hyvin kuvanneet dynaamista toimintaympäristöä palveluiden ja rakentamisen osalta. Kaiken kaikkiaan empiiriset tulokset antavat tukensa sille olettamukselle, että yritysten kasvuaktiiviteetti kannattaa ottaa mukaan tarkasteltaessa eri alueita dynaamisen toimintaympäristön käsitteen viitekehysten kautta. Tuloksista voi päätellä myös sen, että kasvuaktiiviteetin mittarit vaativat edelleen kehittelyä. Yksi käytettävä mittari voisi olla kasvuyritysten osuus alueen uusista yrityksistä, mikä kuvaisi yritysten menestymisen ja syntyneen välistä suhdetta. Käytettyä yrityksen perustamisaktiiviteetin mittaria on testattu jo ai-

kaisemmissa tutkimuksissa (mm. Niittykangas ym., 1994) ja tulokset tukivat sen sopivan hyvin alueen yritystoiminnan dynaamisuuden selittämiseen. □

Kirjallisuus

- Almus, M. ja E. A. Nerlinger (1999): "Growth of New Technology-based Firms: Which Factors Matter?", *Small Business Economics* 13, s. 141–154.
- Armstrong, H. ja J. Taylor (1985): *Regional Economics and Policy*. Oxford: Philip Allen.
- Asheim, B. T. (1996): "Learning regions in a globalised world economy: towards new competitive advantages of industrial districts?", Paper presented at the European Urban and Regional Studies Conference, April, Exeter.
- Brusco, S. (1990): "The idea of the industrial district: its genesis", teoksessa: Pyke, E., Becattini, G. ja W. Sengenberger (Eds): *Industrial Districts and Interfirm Co-operation in Italy*. International Institute for Labour Studies, Geneva.
- Camagni, R. (1991): *Innovation networks*. Belhaven, London.
- Camagni, R. (1992): "Development scenarios and policy guidelines for the lagging regions in the 1990s", *Regional studies*, Vol. 4, s. 361–374.
- Camagni, R. (1995): "The concept of innovative milieu and its relevance for public policies in European lagging regions in the 1990s", *Papers in Regional science*, Vol. 4, s. 317–340.
- Goodman, E., Bamford, J. ja P. Saynor (toim.) (1989): *Small Firms and Industrial Districts in Italy*. Routledge, London.
- Courlet, C. ja B. Pecqueur (1991): "Local industrial systems and externalities: an essay in typology", *Entrepreneurship & Regional Development* 3, s. 305–315.
- Gilad, B. ja P. Levine (1986): "A behaviour model of entrepreneurial supply", *Journal of Small Business Management*, 24, s. 45–51.

- Illeris, S. (1993): "Regional development in Western Europe: a mosaic model", teoksessa Lundqvist, L. ja L. Persson (toim.): *Visions and Strategies in European Integration, A North European Perspective* (Berlin: Springer-Verlag), s. 32–50.
- Kirchhoff, B. (1994): "Entrepreneurship and dynamic capitalism the economics of business firm formation and growth", *Paper studies in American Industry Wesport*, Coen.
- Littunen, H. (2000): "Uusien yritysten menestyminen – Seurantatutkimuksen loppuraportti ja johdopäätökset", *Kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimuksia ja raportteja 8/2000*.
- Littunen, H. (2001): "Uusien yritysten menestyminen – Seurantatutkimuksen tulosten kansainvälinen vertailu", *Kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimuksia ja raportteja 21/2001*.
- Littunen, H., Storhammar, E. ja T. Nenonen (1998): "The survival of firms over the critical first 3 years and the local environment", *Entrepreneurship & Regional Development*, 10, s. 189–202.
- Littunen, H. ja T. Tohmo (2002): "KTM:n hallinnonalan EU-hankkeiden suhde maakuntastrategioihin, Ohjelmakauden 1995–99 toimialakohdattainen tarkastelu", *Kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimuksia ja raportteja 16/2002*.
- Littunen, H. ja T. Tohmo (2003): "The High Growth of New Metal-Based Manufacturing and Business Service Firms in Finland, Small Business Economics 21", s. 187–200.
- Maillat, D. (1991): "The innovation process and the role of the milieu", teoksessa: Bergman, E., Maier, G. ja E. Todtling (toim.): *Regions Reconsidered. Economic Networks, Innovation, and Local Development in Industrialized Countries*, s. 103–118. Mansell, London/New York.
- Niittykangas, H. (1996): *Yrittäjyys ja alueellinen kehittäminen*, Kuopion yliopisto, yrityksen taloustieteen laitos, luentomoniste (julkaisematon).
- Niittykangas, H., Storhammar, E. ja H. Tervo (1994): "Yrittäjyys ja yritysten synty paikallisissa toimintaympäristöissä", Jyväskylän yliopisto, Keski-Suomen taloudellinen tutkimuskeskus, julkaisu 132.
- Niittykangas, H. ja H. Tervo (1993): "Työttömyys ja uusien yritysten synty", Jyväskylän yliopisto, Keski-Suomen taloudellinen tutkimuskeskus, julkaisu 125.
- North, D. ja D. Smallbone (1993): *Employment Generation and Small Business Growth in Different Geographical Environments*, paper presented at 16th National Small Firms Policy and Research Conference, Nottingham 17–19, November.
- Pyyhtiä, M. (1993): *Yritysten verkostosuhteet ja alueellinen tutkimus*, Terra 105, s. 45–51.
- Reynolds, P. D. (1993): *High Performance Entrepreneurship: What Makes it Different?*, paper presented at Babson Entrepreneurial Conference, University of Houston, 24–27, March.
- Reynolds, P. D. (1992): "Predicting new firm births: interactions of organizational and human populations", teoksessa: Sexton, D. L. ja J. D. Kasarda (toim.): *The State of the Art of Entrepreneurship*, PWS-Kent Publishing Company, s. 268–297.
- Ritsilä, J. (1997): "Maaseutualueet ja kaupungit innovatiivisina miljöinä- tilastopohjainen analyysi", Jyväskylän yliopisto, Keski-Suomen taloudellinen tutkimuskeskus, julkaisu 141.
- Smallbone, D., Leigh, R. ja D. North (1995): "The Characteristics and strategies of high growth SMEs", *International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research*, Vol. 1(3), s. 44–62.
- Smallbone, D., North, D. ja R. Leigh (1993): "The Growth and Survival of Mature Manufacturing SMEs in the 1980s: An Urban-rural Comparison", teoksessa: Curran, J. ja D. Storey (toim.): *Small Firms in Urban and Rural Areas, London and New York*, s. 79–131.
- Storey, D. (1994): *Understanding the Small business Sector*, London. Routledge.